

Medborgardialog

Den 3 juni genomförde Skarpnäcks stadsdelsförvaltning en medborgardialog med miljö- och klimattema som ett öppet hus i Skarpnäcks kulturhus. Dialogens mål var ökad delaktighet och inflytande genom att ta emot förslag och synpunkter som kan bidra till utveckling av stadsdelsområdet.

I detta dokument har vi samlat de skriftliga synpunkter och förslag som inkommit samt våra svar på dem. Dokumentet blir ett viktigt underlag i vårt fortsatta arbete med miljö- och klimatfrågor.

Jag vill framföra ett stort tack till alla närvarande invånare, för inspirerande samtal och inspel till oss i stadsdelsförvaltningen.

Stadsdelsdirektör Jonas Lauri

Innehåll

Medborgardialog	1
Rekreation	3
Biologisk mångfald	6
Klimatanpassning	8
Parkdrift	11
Dialog.....	11

Rekreation

Sätt upp en skylt som visar att det är dricksvatten i kranen i parken Fyren.

Svar: Förvaltningen instämmer och har satt upp skyltar vid samtliga tappkranarna i stadsdelsområdets parker för att förtydliga att det är dricksvatten.

Gör en grillplats med sittplatser vid paviljongen vid Tåtorps bollplan. Skarpnäcks bästa kvällssol som här ska tas vara på.

Svar: Förvaltningen ser gärna flera rekreationsytor som till exempel grillplatser vilket utreds inom andra parkinvesteringar. Den föreslagna platsen ligger mellan två tillfälliga upplagsytor kopplat till byggnation av Bergholmsbacken och förslaget behöver därför avvakta.

Gör Bergholmstorpets trädgård mer inbjudande. Önskar 3 sittgrupper med fasta bänkar och bord (2 på framsidan, 1 på sidan/baksidan).

Svar: Förvaltningen köper in och placerar ut bänkar och bänkbord på parkmark och vid parkvägar. Bergholmstorpet som arrenderas och drivs av en förening kan inte förses med bänkbord av förvaltningen. Föreningen kan söka föreningsbidrag för att själva köpa in och montera bänkar och bord i syfte att utveckla verksamheten. Dessa blir då föreningens egendom, vilket betyder att det är föreningen som har ansvar för underhåll av bänkarna.

Nästa ansökningsperiod infaller under hösten och kommer att kommuniceras på hemsidan: [Föreningsstöd i Skarpnäck - Stockholms stad](#)

För att minska påverkan från den stora mängd lastbilar som kommer att passera förbi Bergholmstorpet så bör stadsdelen sätta upp ett snyggt plank längs med hela sidan av det som har varit gång-/cykelväg. Planket bör vara minst 4 meter högt och skydda mot buller, avgaser och damm. Planket bör i första hand ha den "snygga" sidan mot Bergholmstorpet. Dessutom kan man med planket slippa se lastbilar som säkert kommer att passera i princip 7 dagar i veckan.

Svar: Byggtrafiken kommer trafikera byggvägen måndag-fredag mellan kl. 7-17. I den nu upphandlade entreprenaden för anläggning av byggvägen kommer lastbilarna antingen gå på el eller fossilfritt bränsle.

Den aktuella ytan där torpet står är kvartersmark som är prickad mark och enligt planbestämmelser får murar högre än 1,0 meter och plank inte uppföras. *"Syftet med bestämmelse är att värna gatumiljöns utformning och gäller på förgårdsmarken och vid torpet".*

Förvaltningen i samverkan med Bergholmtorpets vänners styrelse utreder ett alternativt insynsskydd som även kan gynna biologisk mångfald.

Bibehåll Skarpnäcksparkens öppna karaktär. Öppna ytan är viktig för fri lek. Undvik t.ex. tulpanplanteringar som begränsar tillträde eller svackdiken som skär av fältet.

Svar: Den grönyta som åsyftas är gräsmattan intill Skarpaby parklek. Skarpnäcksparken avser parken och lekplatsen intill Skarpnäcks kulturhus och Skarpatorpsskolan.

De tulpaner och övriga lökväxter som förvaltningen har planterat är en viktig födokälla för pollinatörer som vaknar tidigt på våren. Olika sorters lökväxter ger en löpande blomning som tillgodoser att pollinatörer får en stadig tillgång till nektar och pollen. Lökväxterna ger även ett för många uppskattat inslag av blomsterprakt i stadsbilden.

Lökväxterna är på många ställen planterade längs med gångvägar eller i utkanten av öppna grönytor för att rama in platserna, men de är ofta låga så att det går att kliva över eller gena mellan plantorna.

Förvaltningen har inga planer på svackdiken här men kopplat till Bergholmsbacken finns det planer på ett nytt svackdike norrifrån till befintlig damm. För frågor om detta hänvisas till exploateringskontorets funktionsbrevlåda för Bergholmsbacken:

funktionsbrevlada.expl.bergholmsbacken@stockholm.se

Svackdiken fördröjer och avleder dagvatten och skyfallsvatten på ett säkert sätt till lämpliga uppsamlingsytor som exempelvis dammar eller översvämningssytor. Svackdiken fungerar väl i ett

föränderligt klimat som blir torrare, varmare och har fler kraftiga skyfall som behöver tas omhand på ett säkert sätt.

Öppna upp GC-väg och stora delar av före detta grusplanen vid byggnation av Bergholmsbacken - Eftersom stora delar av grusplanen söder om Bergholmsbacken inte kommer att användas för en stenkross så bör man flytta stängslet till där GC-vägen går (eller har gjort). Dessutom bör man se till att det borde vara möjligt att bibehålla delar av GC-vägen om stängslet placeras en bit in på GC-vägen.

Svar: Synpunkterna vidareförmedlas till exploateringskontoret. Enligt förvaltningens förståelse kommer ytan fortsatt användas inom projektet för upplag m.m., under olika tidsperioder. Efter hösten 2027 kommer t.ex. upplagen närmast byggvägen att flyttas till Bergholms bollplan.

För frågor om det specifika projektet nås exploateringskontoret via funktionsbrevlådan:
funktionsbrevlada.expl.bergholmsbacken@stockholm.se

Arboretum vid Nytorps gärde - För ungefär 5 år sedan fanns det ett arboretum runt Nytorps gärde och på bergknallen på Nytorps gärde. Arboretumet togs bort, dvs skyltar på träd och en karta på vilka träd som fanns på gårdet. Arboretumet var uppskattat av många bl.a. av skolklasser som kunde lära sig mycket om träd, vanliga och mindre vanliga. Arboretumet bör återskapas.

Svar: Nytorps arboretum var ett tillfälligt projekt, under ett års tid fr.o.m. hösten 2020, som initierades och finansierades av Topia Landskapsarkitekter och drevs av deras projektgrupp Galaxen. Nytorps arboretum var en del av ett större utforskande projekt mellan Galaxen och Sveriges lantbruksuniversitet, som handlade om att synliggöra gröna allmänningars betydelse i staden ur ett socialt perspektiv.

Ett arboretum är en plantering av träd och buskar med syfte att studera eller presentera olika arter. I Nytorps arboretum planterades inga nya träd utan projektet visade istället upp träd som redan fanns. Förvaltningen utreder möjligheten att återinföra arboretumet på nytt.

Biologisk mångfald

Igelkottar har alltid bott i buskarna bakom Kulturhuset i Skarpnäck. Tänk på det när det ska planteras nytt enligt förslag.

Svar: Hänsyn till igelkottar ska visas i samband med att medborgardialogen gällande plantering i Skarpnäcksparken genomförs. För att underlätta för igelkottarna kommer del av befintlig växtlighet sparas och gräs, löv och ris att tillföras efter planteringen. Efter dialog med miljöförvaltningen kommer även ett eller flera igelkottshus enligt världsnaturfondens modell konstrueras.

Gör en grön vägg av snabbväxande växter som kan växa på staketet vid planen som ska användas som ställplats (upplagsyta) vid bygget mot Pilvingegatan.

Svar: Upplagsytan på Tåtorps bollplan är planerade att användas under arbetet med att lägga ner vattenledningen och anlägga byggvägen. Det arbetet planeras vara klart hösten 2027 vilket är en för kort tid för växterna att hinna etablera sig och nå insynskyddande funktion.

Pinn- och stamhögar bör samlas ihop så insekter kan övervintra där.

Svar: Förvaltningen följer handlingsplanen för biologisk mångfald och sparar sly och nedfallna träd. Kopplat till platsen där eventuella träd eller sly tas ned finns anpassningar som behöver göras sett till framkomlighet och trygghet vilket kan göra att kvistar, grenar och stockar läggs ut på andra mer lämpliga ställen inom naturmark i närheten.

Träd som rasar (t.ex. vid storm) – vart tar de vägen? Blir det flis? Exempel: trädet/granen som föll omkull i parken Fyren. Trädet är värdefullt material & hus för insekter.

Svar: Förvaltningen spar så mycket nedfallna och nedtagna träd och sly som är möjligt i naturmark. Förvaltningen gör dessutom många högstubbar som är viktiga för den biologiska mångfalden och har även gjort om nedtagna träd till bänkar och stubbkonstverk av

mindre stubbar, vilket är till gagn för både människor och andra organismer såsom svampar och insekter.

Hanteringen av nedfallna träd är platsberoende och en säkerhetsbedömning görs. På vissa ställen är det inte lämpligt att ha kvar ett nedfallet träd ur säkerhet- och tillgänglighetsperspektiv.

Det som inte går att placera ut i naturmark eller återanvända på andra sätt körs till ett risupplag, där det flisas och sedan går till värmeverk för energiåtervinning.

Gällande Fyrens lekplats kan förvaltningen informera om att de björkar som tidigare stod i parken ska återplanteras under hösten.

Nytorps gärde – det klipps för mycket och är för mycket yta för aktivitet. Önskar mer ängsmark. Bör lämnas mer under hela sommaren (insekter finns ända till september).

Svar: Nytorps gärde är en populär plats för rekreation, och det blir därför en avvägning mellan ytor för rekreation och ytor för biologisk mångfald. På Nytorps gärde finns idag ungefär 14 ha öppen grönyta. Merparten av detta är ängsmark, varav lite mer än 4 ha är slåtteräng med uppsamling och nästan 6 ha är slåtteräng utan uppsamling. Lite drygt 3 ha av grönytan är bruksgräs som klipps regelbundet, vilket även inkluderar bredare remsor längs med parkvägarna som klipps för ökad tillgänglighet.

Under året ser förvaltningen generellt över platserna för ängs- och slåttermark för att se om det går att utöka och få till mer sammanhängande stråk samt om klipptillfällena kan justeras.

Slåtter med uppsamling innebär att ytorna klipps en gång per säsong i slutet av sommarsäsongen, och att klippet samlas ihop till höbalar.

Slåtter utan uppsamling innebär att ytorna klipps två gånger per säsong, för att öka tillgången till rekreationella värden. Gräsklippet körs sedan över med slaghack.

Bruksgräsmattor är gräsytor avsedda för vistelse, lek och rekreation. Bruksgräsytorna klipps regelbundet, flera gånger per säsong.

I närheten av kvarteret Molnet (Svenska Bostäder, Höganäsvägen) finns en liten trekantspark där det klipps för mycket. Vill att det ska få växa för humlor, fjärilar m.m.

Svar: Förvaltningen har identifierat en trekantsyta intill en trappa vid Höganäsvägen upp till Simrishamnsvägen som idag är en bruksgräsyta. Förvaltningen planerar efter förslaget att göra om användningen till ängsmark för att gynna biologisk mångfald. En mindre trekantsyta finns även närmare Simrishamnsvägen som idag är klassad som öppen naturmark, och som därför inte klipps av förvaltningen.

Har du sett en plats som är lämplig som ängsmark? Hör gärna av dig till förvaltningen via skarpnack@stockholm.se

Klimatanpassning

Skarpnäcksvägen nära anslutningen till Vinggatan. Det blir blött och isigt vid regn och vinter.

Svar: Synpunkten vidareförmedlas till trafikkontoret som har rådighet över platsen.

Planer för dammen söder om Kaninparken: säkerställ vattentillgång oavsett nederbörd. Utred solcellsdriven vattenpump.

Svar: Exploateringskontoret har planer på att anlägga ett svackdike som leder fram till dammen för avledning av dagvatten och skyfall. Utformning och placering av svackdiket är ännu ej fastställt men det kommer kunna bidra med ökad vattentillgång till dammen. Dammen ska i samband med detta rustas upp.

Att använda en solcellsdriven vattenpump är inte tekniskt möjligt på platsen då det inte finns något tillgängligt vatten att pumpa. Det är inte heller lämpligt att pumpa upp grundvatten.

På Skarpnäcksvägen (gamla) fanns förut alltid en stor pöl, mot Pungpinan. Sen gjordes en brunn där. Bra för cyklister, men det var en viktig vattenkälla för vildbin. Vi behöver fler pölar, öppna vatten, öppna diken. Värna vattnet!

Svar: Synpunkten vidareförmedlas till trafikkontoret som har rådighet över platsen.

På sportfältet är det nya ljusriggar till basebollplan mm. Har det gjorts utredning om ljusföroreningar och fladdermössen som brukar flyga runt på fältet? Rikta ljuset bättre, värna även mörker.

Svar: Synpunkten vidareförmedlas till idrottsförvaltningen som har rådighet över platsen.

Hur informerar SDF äldre/pensionärer om värmeböljor? Söka upp äldre – ha en plan. Hur skydda sig? Hur planera utemiljö för skydd vid värmeböljor?

Svar: Stadsdelsförvaltningen informerar äldre om värmeböljor på flera sätt:

Digitalt: Information finns på stadens webbplatser och andra digitala kanaler, till exempel [Stockholms stads webbplats](#) och [1177 Vårdguiden](#).

Direkt till äldre, när en värmebölja närmar sig informerar vi:

- Personer med hemtjänst via personalen.
- Boende på vård- och omsorgsboenden.
- Besökare på öppna mötesplatser (t.ex. dagverksamheter och träffpunkter).

Samverkan: Vi följer Folkhälsomyndighetens råd och vägledning, som du kan läsa mer om [här](#).

Stadsdelsförvaltningen är väl förberedd på värmebölja både inom hemtjänst, vård- och omsorgsboende samt på öppna mötesplatser.

Gällande utemiljö så projekteras Vård och omsorgsboende med skuggade uteplatser. Vid projektering på parkmark har förvaltningen i uppdrag att öka andelen skuggade vilket exempelvis sker genom anläggning av pergolor och plantering av träd.

Kan du tipsa om ett ställe där det behövs skugga? Hör gärna av dig till förvaltningen via skarpnack@stockholm.se

Ballonggatan 6 – slutet av gatan blir översvämmad vid regn. Det rinner undan långsamt, mycket is på vintern.

Svar: Synpunkten vidareförmedlas till trafikkontoret som har rådighet över platsen.

Vet du var det är blött och blir isigt på parkvägarna? Hör gärna av dig till förvaltningen via skarpnack@stockholm.se

Undersök kulvert som går under Nytorps gärde till Sicklaån - Eftersom vattenflödet har minskat drastiskt/försvunnit som kommer ut ur kulverten som finns vid koloniområdet som är beläget vid Axvällsvägen till Lilla Sickla så bör kulverten inspekteras. Modern fotografering med robot kan hitta fel. Vid fel bör kulvert (betongrör) lagas/bytas ut. Om fel kan åtgärdas så bör Sicklaån kunna restaureras till att få ett bättre vattenflöde till gagn för fåglar och rekreation.

Svar: Kulverten tillhör Stockholm Vatten och Avfall (SVOA). Synpunkten vidareförmedlas därför till SVOA. Dagvattenkulverten finns med som förslag att utreda vidare enligt Lokalt åtgärdsprogram (LÅP) för Järlasjön och Sicklasjön som tagits fram av Nacka kommun och Stockholms stad.

Upprensning av "träsk" vid Kärrtorps IP - På bägge sidor om GC-vägen mellan Kärrtorps IP och husen i Kärrtorp finns idag ett träskliknande område där träd dör pga vattensjuk mark. (GC-vägen går från bilvägen Kärrtorpsvägen till Sockenvägen). Trasket bör rensas upp och vattenflöde till kulvert (se tidigare) kan/bör utnyttjas.

Svar: Ytan som hänvisas till är en lågpunkt där det är naturligt blött. Det är en ganska tät våtmark idag, vilket man vanligtvis vill behålla så naturlig som möjligt, med döda träd och död ved som får ligga kvar. Naturligt blöta ytor hjälper till med dagvatten- och skyfallshantering och är bra för många arter som har behov av en fuktigare livsmiljö.

Upprensning av "träsk" mellan radhusområdena Riksrådsvägen och Sekreterarbacken - Detta område har varit källa till en bäck som en gång i tiden flöt ner mot åkrarna som idag är Skarpnäcksfältet och idrottsplatsen. Skulle området återställas så att man fick en bäck som kunde flyta ned längs Skarpnäcksvägen och kunna bilda en mindre sjö så skulle detta gynna djurlivet. Dessutom skulle träden i dalen (ravinen) må mycket bättre.

Svar: Förvaltningen undersöker möjligheten till upprustning/återställande av platsen och lyfter frågan

med berörda förvaltningar. Skarpnäcks sportfält blir idag påverkat av skyfallsavrinning från Bagarmossenskogen och området skulle gynnas av skyfallslösningar uppströms.

Parkdrift

Papperskorg mittemot Café Dough/yogarummet och vid studenthusen på Simrishamnsvägen är i plast samt öppna. Vill ha med lock så inte fåglarna äter ur dem.

Svar: Båda skräpkorgarna tillhör trafikkontoret och stadsdelsförvaltningen vidarebefordrar förslaget till dem.

Minska användning av löv-/grusblås (med bibehållen halkvård). Nackdelar: A) hög ljudnivå, B) skador på mikroliv i jordytan, C) arbetsmiljöproblem (buller/ensidig belastning), D) energiåtgång. Manuella metoder skulle åtgärda samtliga problem.

Svar: Lövblåsen har en bättre räckvidd då luftstrålen enkelt når in i buskage, under bilar och mellan stenläggningar. Den täcker stora områden på avsevärt kortare tid än det tar att sopa och är skonsammare för kroppen. En lövblås kan även användas till att blåsa bort lättare nysnö från trappor och gångar. Förvaltningens parkdrift i egen regi kommer endast att använda elektriska lövblåsar som bara låter vid användning. Primärt blåses endast hårdgjorda ytor som halkbekämpats med undantag för när löv tillförs under buskar för att bidra till näringsrik mull.

Dialog

Vi önskar att det bildas en undergrupp till medborgardialog. Vårt förslag till klimatrådslag avslogs. Vår undergrupp ska ha klimat- och miljö i fokus! Syfte att ta tag i det engagemang som redan finns och öka medvetenheten och kunskapen. På sikt påverka beslutsfattare. Om ni får in många bidrag/förslag kan man förhoppningsvis bilda ett embryo till en klimatgrupp.

Svar: Förvaltningen har i uppdrag att arbeta för civilsamhällets involvering och delaktighet i frågor som rör miljö och klimat. De metoder som staden arbetar utifrån är medborgardialog och medborgarbudget. Under 2026 har

två medborgardialoger genomförts för att ta tillvara på det lokala miljö- och klimatengagemanget.

**Att genomföra ett klimatrådslag enligt beprövad modell.
Syftet är gemensam utbildning och samsyn samt leda till genomförda åtgärder.**

Svar: Ett klimatrådslag är en mötesplats för dialog och diskussion med målet att invånarna tillsammans tar fram lokalt anpassade förslag till klimatpolitiken som överlämnas till kommunpolitiker. Civilsamhället har möjlighet att genomföra klimatrådslag och söka samverkan med stadsdelsförvaltningen gällande exempelvis föreningslokaler och ansöka om föreningsstöd.

Saknar dialog. Boende har mycket kunskap.

Svar: Medborgardialogens syfte var att ta del av invånares kunskap och engagemang genom att ta emot förslag och synpunkter gällande lokalområdet. Andra sätt är att använda Tyck till-appen för att till exempel rapportera in invasiva arter eller komma med idéer. Skicka synpunkter till förvaltningen via mejl skarpnack@stockholm.se eller skriva medborgarförslag.